

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

**KLAGE FRA A OG B SAMT C, PÅ TINGRETTSDOMMER D, X TINGRETT.
SAK NR 67/03.**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 8. mars 2004 truffet vedtak i ovennevnte klagesak.

Vedtaket er truffet av følgende medlemmer: Anne Lise Rønneberg, leder, Jon Høyland, Halvor Kjølstad, Trine Buttingsrud Mathiesen og Wenche Frogn Sellæg.

Ved brev av 12. desember 2003 har A og B samt C inngitt klage på tingrettsdommer D, X tingrett. Klagen gjelder ulike sider ved dommerens behandling av en barnefordelingssak der C var part. Klagen er forelagt tingrettsdommer D til uttalelse, samtidig som kopi er sendt embetsleder i X tingrett til orientering med anledning til supplerende bemerkninger. Tingrettsdommeren har avgitt uttalelse 21. januar 2004.

Før partenes anførsler gjengis i det følgende, finner utvalget det hensiktsmessig å gi følgende redegjørelse for det faktiske saksforholdet, slik det fremkommer av innsendte dokumenter.

C innga stevning til X tingrett i februar 2002 og begjærte samtidig midlertidig avgjørelse for at barnet skulle bo fast hos ham. Barnets mor reiste på omtrent samme tidspunkt tilsvarende søksmål, også hun med begjæring om midlertidig avgjørelse.

Rettsmøte til behandling av begjæringen ble avholdt 10. mai 2002. Kjennelse ble avsagt 24. mai. Avgjørelsen gikk ut på at barnet skulle bo fast hos moren mens saken verserte.

Klager hadde allerede i stevningen begjært oppnevnt sakkyndig, noe motparten motsatte seg. Tingretten besluttet oppnevning av sakkyndig 21. juni 2002, og klager ble gitt ti dagers frist for innbetaling av forskudd som sikkerhet for utgiftene til den sakkyndige. Den sakkyndige ble gitt frist til 20. august for avgivelse av erklæring, og hovedforhandling var berammet til 11. september. Fordi den sakkyndige ikke ble ferdig med sitt arbeid – hun hadde ikke fått anledning til å observere mor og barn sammen – måtte hovedforhandlingen utsettes.

Tingrettsdommeren innkalte partene til muntlige forhandlinger i oktober 2002 med det formål å finne en løsning på tvisten. Som følge av sykdom hos den ene prosessfullmektigen måtte rettsmøtet avlyses. Hovedforhandling ble avholdt 16. desember 2002. Under denne inngikk partene rettsforlik hvoretter barnet skulle bo fast hos sin far, dvs klageren.

Klagerne har skrevet en utførlig og detaljert redegjørelse for saksforholdet, og de har i eget vedlegg til klagen listet opp sine ”spørsmål/ankepunkter mot dommerens håndtering” av saken. De har også vedlagt en del personlige betraktninger, bl.a. kopi av ”dagbok” ført av besteforeldrene. Videre har de redegjort for samt vedlagt kopi av adskillige henvendelser til en rekke ulike offentlige instanser om saken.

Når det gjelder klagen på tingrettsdommer D, gjengis i det følgende et sammendrag av klagerens ankepunkter:

- Dommeren viste liten interesse for saken og virket fra første stund motvillig til å ta den. Han utviste et meget dårlig skjønn i behandlingen av saken, og han forsto ikke alvoret. Særlig kommer dette til syne når det gjelder å vurdere barnets situasjon og partenes evne til å ha omsorgen for barnet.
- I forbindelse med den midlertidige begjæringen viste dommeren liten vilje til å sette seg inn i sakens fakta. Kjennelsen baserte seg på antagelser snarere enn fakta. Ved den kjennelsen som ble avsagt, satte han barnet i en vanskelig og farlig situasjon. Han viste at han var uten kompetanse til å vurdere hvordan en alvorlig psykisk lidelse kan arte seg.
- Dommerens gjengivelse av forhandlingene i rettsmøtet er mangelfullt og utelater viktige opplysninger som kom frem. Følgelig er disse heller ikke tatt med i dommernes betraktninger.
- Det var overraskende at motparten fikk føre vitner under rettsmøtet, uten at klager ble tilbudt samme mulighet.
- Ikke på noe tidspunkt satte dommeren spørsmålstegn ved motpartens opptreden, bl.a. når hun laget problemer for gjennomføringen av samværsretten, og dette fikk ingen konsekvenser for henne. Dommeren opptrådte partisk.
- Det må stilles spørsmål ved dommerens metodevalg. Når han ikke var i stand til å ”avsløre” en så syk person som motparten viste seg å være, betyr dette at han ikke har brukt metoder som var egnet til dette. Han lot henne selv velge sitt vitne, og hun valgte en lege som ikke kjente henne tilstrekkelig godt. Dommeren ga uttrykk for at klageren ikke hadde ført bevis for sine anførsler, men klageren fikk vite at han ikke hadde anledning til å føre vitner eller bevis. Dommeren har ikke vært villig til å se sakens nyanser og han burde trukket inn objektive personer med fagkompetanse på feltet.
- Klageren ble av sin advokat fortalt at dommeren hadde ”nok i mot han fra før”, og klager oppfattet dommeren som svært partisk.
- Det måtte øves sterkt press på dommeren for å få ham til å oppnevne sakkyndig. Fordi den sakkyndige ikke ble ferdig før hovedforhandlingen i september, måtte denne utsettes. I forbindelse med sakkyndigoppnevningen ble klageren dessuten gitt en uforholdsmessig kort frist for innbetaling av forskudd. Og det reises spørsmål ved om det er anledning til å pålegge slikt forskudd.
- Dommeren viste på nytt at han ikke hadde forstått noe av saken når han etter at rettsforlik var inngått dømte klageren til å bære sine egne saksomkostninger, og i denne forbindelse la all skyld for konflikten på klageren.
- Klagerne unnlot å angripe de ulike rettsavgjørelsene, fordi de ble frarådet dette av sin advokat, idet denne fortalte at det var den samme dommeren som ville behandle eventuelle ankesaker, både vedrørende midlertidig omsorg og økonomi.

Klagerne har under sine generelle betraktninger uttalt følgende:

”Vi mener at dette er en sak der ”alt gikk galt” for hele det offentlige apparatet, og vi vil derfor med denne henvendelsen be om å få belyst rettens/dommerens håndtering av saken. Vi mener det er et stort behov for at rettsvesenet kvalitetssikrer sine avgjørelser der barns helse og fremtid står på spill.”

Innklagede har gitt en redegjørelse for sakens kronologi. Herunder har han redegjort for tidsforløpet og gitt en forklaring på bl.a. de utsettelse som har skjedd. Han tar avstand fra

klagernes anførsel om at han har vist liten interesse for saken og vært motvillig til å behandle den.

Avslutningsvis skriver dommeren følgende:

”Klagerne har på side 6 i klagen anført at de oppfattet dommeren som svært partisk. Anførselen synes dels å være knyttet til innholdet i den midlertidige avgjørelsen, dvs. kjennelsen av 24. mai 2003, og dels til dommerens etterfølgende opptreden formidlet gjennom C`s prosessfullmektig.

Når det gjelder kjennelsens innhold vil jeg nøye meg med å understreke at de vurderinger som her ble gjort selvsagt bygget på dommerens beste skjønn over hva som var barnets beste basert på de da foreliggende omstendigheter. Klagernes anførsel om at de mener dommeren ”straffet faren for at han aktivt prøvde å beskytte datteren sin mot et manisk raseri...” osv. må etter mitt skjønn falle på sin egen urimelighet. Det er ikke slik jeg tenker eller opptrer som dommer.

Klagerne skriver videre i samme avsnitt at de var vitne til en skremmende utvikling hos barnet, og at de gang på gang gjennom advokatene appellerte til dommeren uten at denne på noe tidspunkt grep inn for å stoppe den negative utviklingen. Jeg kan ikke se at det er noe grunnlag for å hevde at det gjennom advokatene ble appellert til dommeren om å gripe inn. Det foreligger ikke noe prosesskrift med slikt innhold, og noen slik henvendelse ble heller ikke fremsatt muntlig overfor retten.....
.....

Jeg er ikke kjent med hva rådet fra C`s prosessfullmektig om ikke å ”irritere” dommeren er basert på. Jeg har under sakens behandling ikke hatt kontakt med C bortsett fra under rettsmøtene. Advokatens uttalelse om at dommeren ”har nok i mot ham fra før” må stå for advokatens egen regning. Jeg har ikke for vane å ordlegge meg på en måte som skulle gi grobunn for en slik uttalelse – og dermed gjøre meg inhabil i saken.

Avslutningsvis vil jeg peke på at saker etter barneloven ofte er karakterisert ved et høyt konfliktnivå mellom partene. Dette har sin naturlige forklaring i at partenes følelser blir involvert og engasjert på en helt annen måte enn i andre tvistesaker. I disse sakene vil nok derfor en part oftere oppfatte dommeren som partisk dersom en avgjørelse går ham i mot.”

Tilsynsutvalget for dommere vil bemerke:

Fristen for å klage til tilsynsutvalget er tre måneder etter at det påklagede forhold fant sted, eller klager ble kjent med eller burde vært kjent med dette forholdet. I nærværende sak er denne fristen utløpt. Imidlertid har utvalget likevel anledning til å ta saken opp til behandling av eget tiltak, selv om denne fristen er utløpt, forutsatt at forholdet ikke er mer enn ett år gammelt. I denne saken har utvalget etter en totalvurdering funnet å ville ta saken under behandling. Utvalget har i denne situasjonen ingen plikt til å behandle samtlige av klagernes ankepunkter, og velger å konsentere seg om de forhold som berøres i det følgende. I den forbindelse bemerkes at partene ved sekretariatets brev av 13. januar 2004 er orientert om domstollovens bestemmelser vedrørende begrensninger i utvalgets kompetanse.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf domstoloven § 236 første ledd.

Et viktig unntak er bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig. Dette betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for kjæremål eller anke til høyere domstol, kan tilsynsutvalget ikke prøve dette. Dette gjelder uavhengig av om anke/kjæremål er anvendt eller ikke.

Den del av klagen som gjelder tingrettens kjennelse i anledning den midlertidige begjæringen, og hvor det bl.a. fremheves at dommeren utviste dårlig skjønn, ikke satte seg tilstrekkelig inn i sakens fakta og gjenga anførslene på en ufullstendig måte, faller etter dette utenfor utvalgets kompetanse.

På samme måte faller det utenfor utvalgets kompetanse å gå inn på spørsmålet om hvorvidt det var riktig av tingretten å avsi kjennelse for at partene hver skulle bære sine omkostninger. Dette er en rettsavgjørelse som eventuelt kunne vært påkjært til lagmannsretten.

Når det gjelder anførselen om at klager ikke fikk tilbud om å føre vitner under rettsmøtet i forbindelse med behandlingen av den midlertidige begjæringen, antar utvalget at dette må bero på en misforståelse. Det er ikke retten som tilbyr partene å føre vitner, det er partene som via sin prosessfullmektig på eget initiativ skal tilby slik vitneførsel. Det skal da angis hva vitnene skal forklare seg om, slik at retten og motparten får anledning til å vurdere nødvendigheten av bevisførselen. Dette er forhold som partenes advokater forutsettes å drøfte med partene i god tid forut for rettsmøtet. Bare helt unntaksvis vil en dommer avskjære et vitne som påberopes av en part.

Generelt – og i forbindelse med klagerne anførsler om dommerens ”metodevalg” og forholdet til den sakkyndige, vil utvalget bl.a. peke på følgende: Klagerne synes gjennomgående å forutsette at ethvert initiativ skal komme uoppfordret fra dommeren. En dommer er imidlertid helt avhengig av partenes initiativ og bevistilbud, jf bl.a. ovenfor. Det er partene og deres advokater som kjenner saken, ikke dommeren. Det er partene som må opplyse saken gjennom vitneførsel og eventuelle skriftlige bevis. Selv om retten i barnefordelingssaker har et selvstendig ansvar for sakens opplysning, er det likevel grenser for hvor langt en dommer innenfor rammen av sin virksomhet og faglige kompetanse kan ivareta dette uten hjelp av partene.

Det ligger utenfor en dommers faglige kompetanse å vurdere spørsmål av f.eks medisinsk art, herunder om noen av partene har psykiske lidelser, det eventuelle omfanget av denne, og om dette bør influere på rettens saksbehandling og avgjørelse. Dommeren er avhengig av at partene gjennom anførsler og påstander opplyser og overbeviser dommeren om slike forhold, og at de i den forbindelse redegjør for hvilke spørsmål som trenger en nærmere utredning. Hvis saken var slik som beskrevet av klagerne, kunne de f.eks anmode om oppnevning av en psykiatrisk sakkyndig – i stedet for eller i tillegg til en psykolog.

Under enhver omstendighet er det opp til rettens skjønn og vurdering å vurdere om sakkyndige skal oppnevnes. Dersom en part er misfornøyd med rettens beslutning, vil denne med visse unntak kunne påkjæres til lagmannsretten.

Det er viktig at en part i en rettssak har en advokat som behersker det aktuelle fagområdet, kjenner prosessen og er i stand til å gi sine parter de nødvendige råd og opplysninger. Tilsynsutvalget anser det for sin del for helt usannsynlig at klagernes advokat kan ha opplyst at det ville være samme dommer som ville komme til å behandle eventuelle ankesaker. Dette er selvfølgelig galt, og må bero på en misforståelse mellom partene og deres advokat.

Videre antar utvalget at det må bero på sviktende kommunikasjon mellom klagerne og deres advokat, når de reiser spørsmål ved dommerens anledning til å sette en kort frist for innbetaling av forskudd til den sakkyndige. Det er ikke tvilsomt at retten har full adgang til både å bestemme fristen samt be om slikt forskudd.

Når det ellers gjelder saksbehandlingstiden eller tidsforløpet, kan tilsynsutvalget ikke se at det er noe å bebreide dommeren. Riktignok skal barnefordelingssaker prioriteres, og ti måneder kan for mange synes lenge. Men det følger av klagernes egne opplysninger at denne saken har vært komplisert. Og når det dertil oppnevnes sakkyndig, som nødvendigvis må ha en viss tid for å utføre sitt oppdrag, og avgi erklæring, kan ikke utvalget se at det er noe å si på den tid som er medgått her. Det må også tilføyes at den frist som opprinnelig ble gitt den sakkyndige, var relativt kort. I mange tilfelle ville saksbehandlingstiden kunne trukket lenger ut enn den har gjort i dette tilfellet.

Tilsynsutvalget for dommere har full forståelse for at klagerne har opplevd saken som svært vanskelig, og det er ikke uvanlig at man sitter igjen med ubesvarte spørsmål og en oppfatning av at mye kunne og burde vært gjort annerledes. Men utvalget finner det ikke godtgjort at tingrettsdommeren i denne saken har handlet i strid med god dommerskikk eller på annen måte overtrådt de plikter stillingen medfører.

Tilsynsutvalget for dommere har etter dette fattet slikt enstemmig
vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder misnøye med dommerens rettsavgjørelser.
2. Det er ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer D.

* * * * *

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages etter forvaltningslovens regler. Partene i saken kan bringe vedtaket inn for tingretten ved søksmål. Søksmålsfristen er to måneder etter at partene ble underrettet om vedtaket. Det vises nærmere til domstoloven § 239.

Kopi av dette vedtak sendes sorenskriveren i X tingrett til orientering.